

Аніщенко О.В. Професійно-педагогічна культура викладача закладу вищої освіти: сутність, значення. *Неперервна педагогічна освіта XXI століття: зб. матеріалів XXI Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької* / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 7 (19). К.: Талком, 2024. С. 27-28.

УДК 378.11

О. В. Аніщенко, м. Київ

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ

Проблема розвитку професійно-педагогічної культури викладача закладу вищої освіти (ЗВО) актуалізується у зв'язку з необхідністю формування готовності до професійного зростання, до роботи в умовах нестабільності й невизначеності в сучасному динамічному інформаційному, комунікаційному, технологічному середовищах. Професійно-педагогічна культура є підґрунтям для успішної роботи викладача, фактором забезпечення якості освітнього процесу та доброї репутації закладу вищої освіти.

Зазначимо, що формування й розвиток професійно-педагогічної культури є важливим складником ціложиттєвого навчання викладача, що реалізується як динамічний безперервний процес, спрямований на особистісне і професійне вдосконалення. Професійно-педагогічна культура як інтегративна якість особистості викладача-професіонала ЗВО являє собою умову й передумову його ефективної андрагогічно орієнтованої діяльності, узагальнений показник професійної компетентності та мету професійного самовдосконалення. Її також можна тлумачити як динамічну систему педагогічних цінностей, способів діяльності та професійної поведінки викладача.

Професійно-педагогічній культурі притаманні:

- *духовна зорієнтованість*, що ґрунтується на професіоналізмі, професійності й ціннісному ставленні до педагогічної праці;
- *інтегративність* з опертям на гармонійну комунікацію, що покладено в основу професійної діяльності групи (педагогічного колективу); уособлює цінності викладачів, формуючи таким чином ціннісні норми, яких дотримуються та які визнаються цільовою групою;
- *унікальність*, оскільки є уособленням своєрідної субкультури, яка перебуває під впливом національної традиційної, регіональної культур, а також власне культури конкретного викладача (існують значні відмінності в культурі викладачів серед різних представників цільової групи, що також відображає різні особистісні риси викладачів, характеристики їхньої культури);
- *гнучкість* (в основі культури – низка ідей, переконань, які втілюються у сформованій у часі моделі освітньої та викладацької поведінки, що ґрунтується на відповідних цінностях; оскільки формуючи й розвиваючи культуру викладача на певній основі її можна постійно збагачувати і

вдосконалювати на практиці, ця якість вирізняється гнучкістю й водночас може зберігати відносну стабільність) [3].

Вважаємо за доцільне підкреслити, що досліджуючи проблеми розвитку професійно-педагогічної культури викладачів ЗВО, можна брати до уваги модули людської культури [1]: всезагальний (загальнолюдський); специфічні / особливі (зокрема, властиві професійним, віковим, гендерним та іншим складникам соціуму, включно з малими групами тощо); індивідуальні.

З-поміж проявів розвинутої (зрілої) професійно-педагогічної культури викладачів науковці виокремлюють такі: сформованість «педагогічних (освітніх) переконань» на основі розвинутого «педагогічного (освітнього) світогляду» викладача, професіоналізм як основа його професійного розвитку, постійний ентузіазм у роботі, захопленість педагогічною професією, що може свідчити про високу задоволеність кар'єрою [3]. Водночас можуть спостерігатися різні ступені задоволеності кар'єрою та відчуття невдачі через значні відмінності у мотивації викладачів. Слід додати, що переконання впливають не лише на поведінку викладачів у сфері професійної самореалізації, але й відіграють важливу роль в їхньому особистісному зростанні та професійному розвитку [2].

Отже, професійно-педагогічна культура викладача нерозривно пов'язана із загальним рівнем культури особистості. У загальній і професійно-педагогічній культурі проявляється духовно-моральний, соціокультурний, інтелектуальний потенціал викладача. Специфіка формування й розвитку професійно-педагогічної культури викладача ЗВО зумовлюються його індивідуально-творчими якостями, психофізіологічними, віковими особливостями, набутим досвідом (соціальним, особистісним, професійним) тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балл Г.О., Медінцев В.О. Особистість як індивідуальний модуль культури і як інтегративна якість особи // Горизонти освіти. – 2011. – № 3. – С. 7-14. <https://core.ac.uk/download/pdf/20054063.pdf>

2. Yongming Chen. On Modern Teachers. – Shanghai: Shanghai Educational Publishing House, 2018.

3. Yongqing Sun. On the Construction of Teacher Culture. Proceedings of the 2022 7th International Conference on Modern Management and Education Technology (MMET 2022). Series: Advances in Social Science, Education and Humanities Research. C. F. Peng et al. (Eds.). ASSEHR 703. – 2023. – Pp. 437–443, https://doi.org/10.2991/978-2-494069-51-0_60